

ETHNOS

TIEDOTE



4/2003

Sisältö:

Sisältö:.....	2
Puheenjohtajan palsta:.....	3
Marilainen nainen ja modernisaatio	4
Griezi.....	9
Maija-Liisa Heikinmäki 1931-2003.....	13
Seminaareja.....	14
NEFA-Jyväskylä ry:n 30-vuotisjuhlaseminaari.....	14
Onko arki tavallista ja jokapäiväistä?	
III Kansatieteen päivät Jyväskylässä 12.-13.3.2004.....	15
Aluekehitystyö ja kulttuurisesti kestävä kehitys.....	16



c/o Tieteiden talo
Kirkkokatu 6 00170 Helsinki

<http://www.ethnosry.org>

Ethnos-tiedote 4/2003 Joulukuu

Kansikuva: Artikkelista ”Marilainen nainen ja modernisaatio”. Kollektiivitalan pelloilla oli heinätoissā paljon kylān nuorisoa, 15–17-vuotiaita tyttöjä ja poikia. Koneita käytettiin työssä apuna, mutta ihmiset ja hevoset taisivat tehdä lähes 40 asteen helteessä raskaimman työn. Kuva: Mari Immonen 2003.

Suomen kansatieteilöiden yhdistys Ethnos ry:n Ethnos-tiedote ilmestyy seuraavan kerran helmimaaliskussa 2004. Numeroon tarkoitettu aineisto tulee toimittaa 2.2.2004 mennessä Niklas Huldénille osoitteeseen: Etnologi / Åbo Akademi Kasarminkatu 3, 20500 Turku tai sähköpostitse osoitteeseen: tiedote@ethnosry.org

Ethnos ry: hallitus 2003

Puheenjohtaja Pirjo Korhokangas, puh. (014) 2601 237 puheenjohtaja@ethnosry.org

Varapuheenjohtaja Pia Olsson puh. (09) 191 23309, pia.olsson@helsinki.fi

Kansainvälisten asioiden sihteeri: Maarit Knuuttila, puh (040) 593 5325 maaknuu@campus.jyu.fi

Museoyhdyshenkilö: Aila Nieminen, seurasaaarisaatio@kolumbus.fi

Seminaarisihteeri: Katriina Siivonen, puh. (02) 481 4590, katriina.siivonen@tukkk.fi

Tiedotussihteeri: Niklas Huldén, puh. (02) 215 4801, niklas.hulden@abo.fi

Sihteeri: Mari Immonen, puh 050-586 4512, sihteeri@ethnosry.org

Taloudenhoitaja: Hanna Naarmala, puh. 040-5509703, hanna.sinisalo@nic.fi

Puheenjohtajan palsta:

Arjesta lyhyesti

Kansatieteen yhtenä tutkimuskenttänä on pidetty ns. tavallisen ihmisen tavallista arkea, sitä miten eletään, tehdään työtä, vietetään vapaa-aikaa tai millaisia kulttuurisia muotoja, tapoja ja rutiineja jokapäiväiseen elämään liittyy. Arjen ja arkielämän käsitteellistäminen on sen sijaan jäänyt vähemmälle. Ehkä yleisimmin arkea on määritelty Norbert Elias'n perinnön mukaisesti sen vastapuolen, ei-arjeksi käsitetyksi, kautta. Toisaalta arkielämän ja arjen tutkimuksen saavuttaessa laajempaa jalansijaa eri tieteenaloilla, mikä Suomessa on tapahtunut selkeämmin 1980-luvulta alkaen, arkea on määritelty ja käsitteellistetty moninaisin tavoin. Tämä, samoin kuin ylipäänsä kiinnostuksen lisääntyminen arjen asioihin, lienee osin yhteydessä siihen, että elämäntavan ja yhteiskunnallisten sekä kulttuuristen muutosten myötä arki ei näytäkään hahmottuvan eräänlaisena kollektiivisen kokemisen kenttänä, vaan merkityksellistyy eri tavoin riippuen siitä, kenen tai keiden arjesta kulloinkin on kyse.

Ethnos ry järjestää yhdessä Jyväskylän yliopiston historian ja etnologian laitoksen etnologiatieteiden kanssa Kansatieteen päivät 12. - 13. maaliskuuta 2004. Päivien teemana on arki, johon paneudutaan kysymällä: *Onko arki tavallista ja jokapäiväistä?* Pääesitelmöitsijäksi olemme saaneet yhden siteeratuimman arjen tutkijan Agnes Hellerin, unkarilaissyntyisen filosofian ja valtio-opin professorin New Yorkista (New School University). Hänen mittavasta tuotannostaan erottuu yhtenä klassikkona teos *Everyday Life* (1984; alkuteos unkariksi *A mindennapi élet* 1970). Agnes Heller kirjoitti teoksensa 1967–1968 ja se julkaistiin ensimmäiseksi Unkarissa ja pian sen jälkeen se hieman muunneltuina versioina käännettiin monille muillekin kielille. *Everyday Life* on käänös Hellerin itsensä lyhentämästä, unkarinkielisestä alkuperäisteoksesta. Kansatieteen päivillä tulemme kuulemaan, miten Agnes Heller nykyisin arjen ja arkielämän käsitteellistää.

Agnes Heller on syntynyt Budapestissä 1929. Hän selvisi holokaustista, mutta suurin osa hänen perheestään menehtyi keskitysleireillä. Heller oli Georg Lukacsin oppilas ja väitteli tohtoriksi Budapestissa

1955. Vuoden 1956 Unkarin kansannousun jälkeen hänet, samoin kuin Georg Lukacs, erotettiin akateemisesta virastaan. Tämän jälkeen hän toimi useita vuosia oppikoulun opettajana ja oli jonkin aikaa julkaisukiellossa. Vastustaessaan Tsekkoslovakian miehitystä (1968) hän joutui jälleen poliittiseen epäsuosioon ja 1973 menetti toistamiseen akateemisen asemansa. Hän muutti 1977 Australiaan ja toimi eri maissa vierailevana professorina, vuodesta 1984 lähtien hän on ollut professorina New Yorkissa. Nykyisin hän viettää puolet vuodesta synnyinmaassaan Unkarissa.

Pirjo Korkiakangas

Marilainen nainen ja modernisaatio

Kansatieteelliset kenttätööt Marin tasavallassa jatkuivat

Kesäkuussa 2002 tehtiin niittymarilaiseen Shorunzhan kylään kenttätömatka (Ethnos-tiedote 3/2002), jolle osallistui yhdeksän Helsingin ja Turun yliopistojen kansatieteen opiskelijaa. Tarkoituksena oli selvittää sitä, että miten marilaisten naisten arki on muuttunut modernisaatioprosessin vaikutuksesta vuosien 1930–2000 aikana. Matkan johtajana ja järjestäjänä toimi tutkija *Ildikó Lehtinen* Kulttuurien museosta ja toisena vetäjänä assistentti *Helena Ruotsala* Turun yliopiston kulttuurien tutkimuksen laitokselta. Suomessa pidettiin kenttätöiden tulosten pohjalta kaksi *Marilainen nainen ja modernisaatio -seminaaria*, ensimmäinen joulukuussa Turun yliopistossa ja toinen huhtikuussa Helsingissä. Seminaareissa kuultiin eri alojen tutkijoiden alustuksia ja kaikkien matkalle osallistuneiden esitykset omista aiheistaan.

Hyvin alkanutta projektia päätettiin jatkaa ja elokuussa (2.-20.8.2003) tehtiin Suomen Kulttuurirahaston ja Suomalais-Ugrilaisen Seuran avustusten turvin toinen kenttätömatka Morkin piirikunnan alueella sijaitsevaan Shorunzhaan. Tutkija Ildikó Lehtisen ja assistentti Helena Ruotsalan lisäksi mukana oli neljä opiskelijaa Turun yliopistosta ja yksi jatko-opiskelija Helsingin yliopistosta. Tutkimuksen kohde, marilainen nainen ja modernisaatio, säilyi samana. Materiaalia jokainen keräsi omaan tutkimusaiheeseensa liittyen kansatieteellisillä kent-

tätyömenetelmillä, haastattelemalla, havainnoimalla, video- ja valokuvaamalla tai piirtämällä ja maalaamalla.

Tutkimusaiheet

Mari Aaltosen pro gradu -tutkielman aihe liittyy marilaiseen ruokatalouteen. Hän kartoitti ruokakomeroiden, kasvimaiden ja puutarhojen sisältöä sekä haastatteli eri-ikäisiä naisia ruoanlaitosta. *Elina Vesanen* keskittyy pro gradu -työssään marilaisen kukkajuhlan viettoon. Hän haastatteli kyläläisiä ja tutustui juhlaan liittyvään arkisto- ja sanomalehtiaineistoon Shorunzhan kirjastossa. *Tellervo Saukonniemen* aiheena oli valokuvaus kylässä ja erityisen mielenkiinnon kohteena hänellä olivat perhealbumeiden valokuvat. *Tiina Ynnilä* havainnoi kylää ja kyläläisiä piirtämällä ja maalaamalla. *Mari Immonen* keräsi aineistoa seurustelu- ja häätavoista haastattelemalla sekä havainnoimalla häitä videolta ja valokuvista. Assistentti Helena Ruotsala jatkoi tutkimustaan naisten tilakäyttämisestä, tutkija Ildikó Lehtinen kylän infrastruktuurin ja lähihistorian selvittämistä ja Marin tieteellisen tutkimuskeskuksen (MarNII) tutkija *Tamara Molotova* omaa tutkimustyötään. Taiteilija *Tiiti Mendelin* toi ryhmän kokoonpanoon oman ainutlaatuisen lisänsä. Hänen tehtävänään oli tallentaa ihmisiä, kylänäkymiä, erilaisia yksityiskohtia ja tuokioita akvarellimaalauksen keinoin.

Kentällä

Kun saavuimme kylään, oli siellä heinänteko parhaillaan käynnissä ja sadonkorjuun alkamista odoteltiin. Maatalousvaltaisessa kylässä oli vuoden kiireisin aika. Kyläläiset olivat selvästi väsyneempiä kuin viime vuonna kesäkuussa, jolloin oli paljon juhlia ja enemmän vapaa-aikaa. Ensimmäisenä päivänä saimme huomata, että kauppojen hyllyt olivat lähes tyhjät. Tämä oli selvä viesti kyläläisten taloudellisen tilanteen muuttumisesta. Palkkojen maksu oli viivästynyt eikä kauppoihin oltu tilattu tavaraa. Mehut, jogurtit sekä tuoreet hedelmät ja vihannekset ilmestyivät kauppojen valikoimiin kuitenkin pian saapumisemme jälkeen.

Kylässä vietetyt päivät rytmittyivät haastattelujen, kollektiivitalan ruokalassa nautitun lounaan, jokailtaisen saunomisen ja muistiinpanojen puhtaaksikirjoituksen mukaan. Meitä kutsuttiin ahkerasti kylään ja myös meitä tultiin tervehtimään majapaikkaamme lastentarhalle.



Joka maanantai Shorunzhan pääkadulla on tori. Sieltä kyläläiset hankkivat mm. elintarvikkeita, vaatteita, astioita ja vaihtavat kuulumisia. Koulujen alkuun oli elokuussa aikaa muutama viikko ja varsinkin koulutarvikkeet, vihkot, kynät ja kumit, näyttivät menevän hyvin kaupaksi.

Kenttätöissä ei tapahtumaköyhiä hetkiä koettu, kun lähes koko ajan tapahtui jotakin. Havainnoitavaa ja kirjoitettavaa oli paljon, ja sen oleellisen, omaan tutkimukseen liittyvän materiaalin poimiminen kaikesta ympärillä tapahtuneesta haastava tehtävä. Kenttätyömuistiinpanoja kertyi jokaiselle useita vihkoja ja monta filmirullaa täyttyi kuvista.

Retkiä lähiympäristöön

Vaihtelua päiviin toivat retket kyläkunnan muihin kyliin, mm. Sapunzhaan ja Pajmyriin, joissa emme viime vuonna käyneet. Kyläkuntaan kuuluu yhteensä seitsemän kylää, ja ne sijaitsevat 2-4 kilometrin päässä keskuskylä Shorunzhasta. Sapunzha ja Pajmyr luokiteltiin 1970-luvulla perspektiivittömiksi ja kylien tulevaisuus näytti huonolta. Työllisyystilanteen parantamiseksi Sapunzhaan perustettiin Shorunzhan kolhoosiin kuuluva sikala. Työpaikkojen määrä kylässä kasvoi ja elämä vakiintui säännöllisen toimeentulon ansiosta. Nyt asukkaita on 110 ja suurin työllistäjä on sikala, jossa on 21 työntekijää. Tilanne on täysin toinen läheisessä Pajmyrissä, jonka talot ovat ränsistyneitä ja kadut autioita. Nuoret muuttavat pois, kun töitä ei ole. Jäljelle



Maisemaa hallitsevat silmäkantamattomiin ulottuvat pellot ja pienet metsäsaarekkeet sekä muutaman kilometrin säteellä toisistaan sijaitsevat Shorunzhan kyläkunnan kylät. Takanamme on Sapunzha, paluumatka Shorunzhaan on juuri alkamassa.

jäävät vain vanhukset, joiden mukana kylä näyttää kuihtuvan hiljalleen pois.

Matkan puolivälissä, 10. elokuuta, teimme päiväretken Tatarstanin puolella sijaitsevaan Shurabashiin, jonka asukkaista puolet ovat islaminuskoisia tataareja ja puolet marilaisia. Kylässä marit ottivat meidät lämpimästi vastaan ja seuraamme liittyi myös tataarien edustaja. Kuljimme hanurin soiton säestyksellä pitkin kylän katuja ja vierailimme useissa taloissa, joissa jokaisessa meitä oltiin portilla vastassa marilaiseen tapaan leivän, suolan ja viinaryyppyjen kanssa.

Seuraavan viikon lauantaina, 16. elokuuta, lähdimme Marin tasavallan pääkaupunkiin Joshkar-Olaan viettämään kaupunkijuhlaa. Matkalla pysähdyimme aamupäiväksi Shereganovon kylään seuraamaan marilaisia häämenoja. Pääsimme sulhas- ja morsiuustaloihin katsomaan häpäivän aamun valmisteluja sekä sitä, kuinka sulhasjoukko lähti äänekkäänä kulkueena hakemaan morsianta sulhastaloon.

Matkan viimeinen retki suuntautui sunnuntaina 17. elokuuta tasavallan pohjoisosaan Sernurin kaupunkiin. Siellä vierailimme paikallislehden toimituksessa, mutta pääsiallisen mielenkiinnon kohteenamme



Työrauha oli välillä kyseenalainen käsite, kun Tiina Ynnilä ja Tiiti Mendelin yrittivät ikuistaa kylänäkymää uskollisten ihailijoidensa ympäröiminä.

olivat suuret markkinat, joilla myytiin kaikkea mahdollista kotieläimistä lähtien mutta myös marilaisia pukuja ja rahakoruja.

Kenttätyömatkamme päättyi upeaan Kazaniin, Tatarstanin pääkaupunkiin, joka on vain 150 kilometrin päässä Shorunzhasta. Kaupungilla on jo historiallisesti ollut huomattava merkitys kyläläisille työ-, kaupp- ja sittemmin myös opiskelupaikkana. Kazanissa tutustuimme kävellen kaupungin nähtävyyksiin sekä vierailimme Tiedeakatemian historian laitoksen etnologian osastolla, jossa sen johtaja ja tutkijat esittelivät meille projektejaan.

Kaksi kertaa Shorunzha

Toista kertaa mukana olleen opiskelijan näkökulmasta molemmat kenttätyömatkat ovat olleet omalla tavallaan antoisia. Ensimmäisellä kerralla kaikki oli uutta ja ihmeellistä. Silloin vielä hämmästeltiin mm. kolhoosin rujoa bussia, paikallista, melko alkeellista vessasysteemiä sekä jaksettiin syödä marilaisia herkkuja mahat täyteen. Kamerat rakuttivat, kun kaikki tapahtumat ja yksityiskohdat piti saada ikuistettua filmille. Nyt toisella kerralla moni asia oli toisin. Ensinnäkin kylä ja suurin osa kyläläisistä olivat meille viime vuodesta tuttuja, mikä helpotti alkuun pääsemistä.

Toiseksi ryhmän koko oli pienempi ja jokaisella matkalle lähteneellä oli tällä kertaa alusta asti selvää se, että mitä haluaa tutkia ja mistä aiheesta haluaa saada materiaalia ja mitä varten. Materiaalin keruun ja ympäristön havainnoin kannalta oli tärkeää myös se, että monen venäjän kielen taito oli vuoden aikana parantunut, vaikka tulkkausapu haastatteluja tehdessä olikin vielä tarpeen.

Projektin tavoitteena olisi jatkaa kenttätöitä ainakin vielä ensi kesänä, ja sen jälkeen esitellä tutkimustyön tuloksia vuonna 2005 järjestettävässä Kansainvälisessä Fennougristikongressissa.

Mari Immonen (teksti ja kuvat)

Griezi

Griess us der Schwyz

Yksi merkittävä – ja antoisa – akateemisen turismin laji on kansainvälinen opettajanvaihto. Turun yliopistolla ja/tai kansatieteen oppiaineella on erilaisiin sopimuksiin perustuvia vaihtosuhteita mm. Pietariin, Tarttoon, Szegediin, Cadiziin ja Krakovaan. Yksi tuoreimmista sopimuksista on Zürichin yliopiston kansatieteen oppiaineen kanssa, jonne minut oli kutsuttu vierailevaksi dosentiksi. Tämä kuulostaa hienolta; käytännössä kyse oli kolmen viikon opettajavierailusta, jonka aikana pidin kahdeksan tuntia kollokvio-opetusta. Tämä kahdeksan tuntia on vähimmäismäärä. Kollokvion teema, *Neuere Ansätze aus der Ethnologie Nordeuropas*, oli yhteinen hampurilaisen kollegan, Brigitta Schmid-Lauberin kanssa. Koska kerron tästä opettajanvaihdosta ja opetuskokemuksista tarkemmin seuraavassa *Informaatiossa*, keskityn tässä vierailuni muihin puoliin.

Tämän artikkelin ainoa asiapitoinen sisältö on seuraavassa virkkeessä, muu on sitten enemmän tai vähemmän turistin kohtaamia stereotyyppioita tai luomia kulttuurisia konstruktioita. Kansatieteen (Volkskunde) oppituoleja on Sveitsissä Zürichin lisäksi Baselissa, kun taas Fribourgin ja Neuchâtelin yliopistoissa oppiaineen nimenä on etnologia ja painotuksena nimenomaan eurooppalainen etnologia.

Kulttuurien tutkijalle tällainen pitkäkö – kolme viikkoa on kuitenkin pitkä aika – vierailu on monessa mielessä käytännöllinen. Saksan kielien kannalta tämä aika oli tehokas kielisuihku, vaikkakin todellisen kielen oppimisen kannalta aivan liian lyhyt. Toki tässäkin ajassa pääsin puheeseen kiinni ja osasin sanoa sujuvasti puhuttelijalle, että *y bi Ussländer und verstand kai Schwyzerdütsch, sondern nur Hochdütsch*. En todellakaan väitä, että olisin oppinut ymmärtämään *Schwyzerdütschia* tässä ajassa. *Hochdeuschia* käytetään esimerkiksi yliopistoissa, ja se onkin äidinkielenään *Schwyzerdütschia* puhuville pikemminkin eräänlainen ”isänkieli”, *Vatersprache*, kulttuurisen auktoriteetin ja vaikutusvallan kieli. Maan tai kulttuurin tuntijaksi tällainen jakso ei myöskään tee ketään, mutta ehdin tänä aikana tutustua moniin sikäläisiin kulttuurisiin konstruktioihin ja kulttuurisiin ilmiöihin.

Helpointa ja kätevintä on tutustua maahan tutustumalla kunkin alueen tai paikan omiin ruoka- ja juomatraditioihin. Lehdistö on löytänyt Sveitsistä *Röstigrabenin*, jolla tarkoitetaan saksan- ja ranskankielisen väestön välistä kuilua. *Rösti* puolestaan on paistettu perunaruoka, jota pidetään erityisesti Zürichin alueelle tyypillisenä. Vierailuni aikana lehdissä kiisteltiin siitä, uppoaako Wallisin kantoni kohta Raclettehauta, koska wallisilaiset vaativat yksinoikeutta käyttää nimitystä Raclette oman alueen tietyille juustolle. Muiden alueiden mielestä se ei ole järkevää, sillä pitäisi kantaa huolta koko Sveitsin juustontuotannosta, sen markkinoinnista ja kaikkia uhkaavasta ylituotannosta.

Sveitsin televisiossa esitetään parhaillaan mainosta, jossa kolme tukevaa suomalaismiestä istuu saunan jälkeen pyyhe lanteilla vilvoittelemassa ulkona. Heidän takanaan on pieni, hintelä sveitsiläismies. Suomalaiset puuskuttavat ja puhaltavat ja kehuvat ”alkuperäisen suomalaisen yrttikaramellin”, Ricolan voimakasta aromia. Silloin pieni sveitsiläismies juoksee vihaisena paikalle, kurkottaa täyteen pituuteensa ja tarttuu yhtä paksua suomalaista kiinni nenästä ja kysyy: ”KUKA onkaan Ricolan valmistaja?” Siihen suomalainen vastaa hiljaisella äänellä, että sveitsiläiset. Ricola on luontaistuote ja kurkkukaramelli, jota markkinoidaan sillä, että se on valmistettu alppiyrteistä. Tämän mainoksen minulle kertoivat heti sikäläiset kollegani. En tiedä kuvastaako se sveitsiläisten Suomi-kuvaa, mutta mainos oli hauska. Suomi oli hy-



Röstigrabenin ylitys. Wallis, Bietschtal. Kuv. Justin Winkler, 14.11.2003.

vin esillä lehdissä tänä aikana, sillä esimerkiksi baselilaisen sanomalehden etusivulla oli 13.11. iso värikuva elokuvasta *Käki*, *Kukushka* ja sisäsivulla sitä kiitettiin mm. loistavasta suomalaisesta dialogista ja miljööstä. Kaikkihan täällä tietävät, että Käki on venäläinen, Aleksandr Rogozhkinin ohjaama elokuva, jonka pääosia esittävät mm. suomalainen Ville Haapasalo ja suomensaamelainen Anni-Kristiina Juuso. Suomalainen dialogi, niinpä. Kollokviooni osallistuneet opiskelijat halusivat myös tietää, mitä me suomalaiset yleensä tiedämme Sveitsistä. Mainitsin mm. Alpit, pankit, suklaan, juuston, Heidin, kellot, müsliä – jota en itse asiassa edes nähnyt saati mais-

tanut koko matkan aikana – lehmät alppiniityillä, lasketteluun ja Montreauxin jazzfestivaalit.

Onko niin, ettei kansatieteilijä/etnologit osaa koskaan olla pelkästään lomalla, vaan löytää itsensä aina kentältä, olipa hän sitten kotipalkisilla tai patikoimassa Sveitsin Alpeilla. Isäntäni halusi järjestää minulle tutustumiskäynnin ”perinteiseen” wallisilaiseen alppikarjanhoitoon ja kilttinä ja tiedonhaluisena vieraana suostuin tähän mielelläni. 1370 metrin korkeudessa sijaitsevassa Evolén kylässä yhteisnavetassa märehti kolmen karjanomistajan 35 lehmää, pari hiehoa ja viisi vasikkaa. Keväällä karja viedään ylempänä sijaitsevalla karjamajalle, jonne palkataan kesäksi työhön karjakko-juustontekijä, paimen ja apupaimen. Aivan samalla tavalla kuten meillä poronhoidossa tai maataloudessa ei tulla toimeen pelkästään yhdellä tulonlähteellä, niin myös täällä ihmisillä pitää olla pari kolme työtä. Ko. isäntä tekee rakennustöitä ja puoliso oli – kuten poromiehilläkin – alun perin tullut paikalliseen ravintolaan tarjoilijaksi Ranskan Elsassista. Navettaan tutustumisen jäl-

keen isäntä tarjosi paikallisia tuotteita, paikallista valkoviiniä ja omaa juustoa ja laittoi samalla vieraiden katsottavaksi videon Alppien kuningattaren arvonimestä joka kesä käytävistä mitteloista. Laitumelle päästetyt lehmät kamppailevat siitä, kuka on ensin laitumen, sitten kylän ja myöhemmin Alppien kuningatar. Palkinnoksi isäntä saa maietta ja kunniaa ja lehmä puolestaan komean kellon kaulaansa.

Vaikka marraskuuta pidetään Sveitsissä ja erityisesti Alpeilla säiden puolesta epävakaisena, niin minua ei huono sää juuri häirinnyt. Miltei joka päivä paistoi aurinko ja sumu oli aina eri puolella Alppeja kuin minä. Säistä ja erityisesti föhn-tuulesta puhuminen oli täälläkin oiva tapa aloittaa keskustelu vieraan kanssa. Föhn toisaalta näytti olevan käyttökelpoinen selitys monille asioille, kuten päänsärylle, väsymykselle, tekemättömille töille ja pahalle tuulelle. Föhnin sanottiin aiheuttavan jopa autokolareja, sillä se vaikuttaa ihmisten mielialaan ja ajotapaan.

Vierailuni müsliin, juuston, suklaan ja Heidin alppimaassa oli erittäin onnistunut. Sain uusia elämyksiä ja opin monia uusia asioita, kuten esimerkiksi sen, että Sveitsi on oivallinen viinimaa. Siitä kiitos ennen kaikkea kollegoilleni ja ystäväilleni, yliassistentti Johanna Rolshovenille ja dosentti Justin Winklerille sekä hänen vanhemmilleen. *Merci vielmal!* He olivat järjestäneet minulle mielenkiintoista ja monipuolista ohjelmaa. Heidän avullaan sain tutustua, en vain sveitsiläiseen, vaan monikulttuuriseen keskieurooppalaiseen arkielämään käytännössä. Olin siinä suhteessa onnekas turisti, että saatoin hyödyntää päivystävän sveitsiläisen tietämystä. Tämä *Schweizer an Dienst* on kai vastaava käsite sille, että itse joudun jokseenkin aina kyllästymiseen asti vastaamaan kaikkeen mahdolliseen, mikä koskee Lappia – esimerkiksi ”mitä jouluperinteitä teillä siellä Lapissa onkaan”. Viihdyin siellä niin hyvin, että taidankin myöhemmin talvella kysyä, onko se wallisilaisen karjanhoitajan sesonkityötarjous vielä voimassa...

Helena Ruotsala

Maija-Liisa Heikinmäki 1931-2003

Filosofian tohtori Maija-Liisa Heikinmäki, Turun yliopiston suomalaisen ja vertailevan kansatieteen dosentti sekä Museoviraston kansatieteen toimiston eläkkeelle siirtynyt toimistopäällikkö kuoli 20.11.2003 pitkän sairauden jälkeen. Hän oli syntynyt 9.10.1931 Soinissa ja tuli ylioppilaaksi Alavuden yhteiskoulusta. Helsingin yliopistossa Maija-Liisa Heikinmäki opiskeli suomalais-ugrilaista kansatiedettä, suomen kieltä, kansanrunoudentutkimusta ja arkeologiaa ja valmistui filosofian kandidaatiksi vuonna 1956. Hänen ensimmäinen työpaikkansa vuosina 1954-1956 Muinaistieteellisen toimikunnan kansatieteellisellä osastolla en-teili museouraa, kuitenkin vuosien 1957-1959 välisenä aikana Maija-Liisa Heikinmäki toimi vanhan kirjakielen sanakirjan toimitustyössä professori Martti Rapolan ja 1959-1972 akateemikko Kustaa Vilkunan assistenttina.



Väiteltään vuonna 1971 Maija-Liisa Heikinmäki antautui yliopistouralle, ja hänestä tuli Turun yliopiston suomalaisen ja vertailevan kansatieteen dosentti. Vuonna 1976 hän toimi vs. professorina. Maija-Liisa Heikinmäki nimitettiin vuonna 1976 Museoviraston kansatieteen toimiston toimistopäälliköksi, ja tässä virassa hän toimi eläkkeelle siirtymiseensä vuoteen 1994 asti.

Maija-Liisa Heikinmäen kansatieteellisistä tutkimuksista kuultaa läpi kiinnostus suomen kieleen ja kirjallisuuteen. Hänen keskeisenä tutkimusaiheenaan olivat suomalaiset talonpoikaiset avioliiton solmimistavat. Väitöskirjansa aiheen hän rajasi myötäjäisiin, ja käsitteli niihin liittyen mm. morsiusapua (Die Gaben der Braut bei den Finnen und Esten. I-II. Kansatieteellinen Arkisto 21-22. Helsinki 1970-1971).

Maija-Liisa Heikinmäki oli tunnollinen tutkija, hän selvitti ilmiöiden levinneisyysalueet ja arkisto- sekä kansanrunousaineistoon perustuen puuttui myös niiden ikäämiseen. Häätapojen tutkimiseen Maija-Liisa Heikinmäki palasi myös myöhemmin useissa artikkeleissaan ja hän sai lisämateriaalia järjestämällä vuonna 1977 kyselyn kosinta- ja häätavoista (Museovirastonkysely A 20). Tu-

loksena vuonna 1981 hän julkaisi vankan teoksen suomalaisista häätavoista (Suomalaiset häätävät. Talonpoikaiset avioliitonsolmintaaperinteet. Keuruu).

Maija-Liisan Heikinmäen toisena tutkimusaiheenaan oli kotipitäjänsä Soinin ja Etelä-Pohjanmaan talonpoikaiskulttuuri (mm. Etelä-Pohjanmaan kansankulttuuria. Kansatieteellinen tutkimus aineellisesta kulttuurista. Etelä-Pohjanmaan historia V. Vaasa.) Häneltä ei mikään aihe ollut vierasta, lyhyissä kirjoituksissaan hän selvitti kansatieteellisessä tutkimuksessa vähemmän tutkittuja aiheita kuten esimerkiksi alusvaatteiden vaihteita tai vasikan nimien alkuperää.

Virkamiehenä Maija-Liisa Heikinmäki oli tunnollinen. Keruuarkiston toiminta muodostui hänelle erikoisen läheiseksi ja hän toimitti useita kyselyjä. Maija-Liisa Heikinmäellä oli merkittäviä tieteellisiä luottamustehtäviä mm. Seurasaari-säätiön tiedetoimikunnan ja Suomen kansallispukuneuvoston kansallispukurad-din puheenjohtajana sekä Talonpoikaissäätiön hallituksen jäsenenä.

Dosenttina Maija-Liisa Heikinmäki oli huolellisesti valmistautunut luentoihinsa ja auliisti antoi neuvoja opiskelijoille tarkastellessaan heidän pro gradu -töitään

Maija-Liisa Heikinmäki oli tiedenainen, tutkija henkeen ja vereen. Virkatyön ohellakin hän uppoutui mieluisaan tutkimusaiheeseen tai problematiikkaan. Maija-Liisa Heikinmäki osallistui kansainvälisiin fennougristikongresseihin vuodesta 1975 lähtien, ja hänen viimeinen julkinen esiintymisensä oli Jyväskylän kongressissa vuonna 1995.

Työtoverit ja ystävät tieteellisistä yhdistyksistä muistavat Maija-Liisa Heikinmäen lämminhenkisenä ja avuliaana ihmisenä. Hän sai erikoisen paljon ystäviä Virossa, ja ystävyysuhteet säilyivät hänen virkakautensa jälkeenkin.

Ildikó Lehtinen

Seminaareja

NEFA-Jyväskylä ry:n 30-vuotisjuhlaseminaari

EI ENNAKKOLUULOJA ETNOLOGIATIEDEISTÄ

Jyväskylän yliopiston Villa Ranassa 30.1.2003 alkaen klo 11. Seminaarinkatu 15

Ohjelma

- Avaussanat
- fil.yo *Riia Haapaniemi*: Kulttuuriantropologia lukio-opetuksessa
- fil.yo *Eerika Koskinen*: Kerrontatutkimus

- FM *Minna Mäkinen*: Etnologisen tilaustyön tekeminen
- FM *Tenho Pimiä*: Kategorioiden luojista kategorioiden purkajiksi
- FM *Erkka Pehkonen*: Kulttuuriantropologian kritiikin muodot
- FT *Seppo Knuuttila*: Perinteentutkimuksen näkymiä
- FT *Sabine Wienker-Piepho*: Etnologiatieteet tänään ja huomenna (alustus englanninkielinen)
- Päätössanat

Ohjelmaan saattaa tulla vielä muutoksia. NEFA-Jyväskylä ry on Jyväskylän yliopiston etnologian, kulttuuriantropologian ja folkloristiikan opiskelijoiden ainejärjestö.

Toivotamme tervetulleiksi alan opiskelijat, tutkijat ja kaikki kiinnostuneet. Tarkemmat tiedustelut puheenjohtaja Nina Jyrkältä 040-7481314 tai nika-jyrk@cc.jyu.fi

Onko arki tavallista ja jokapäiväistä? III Kansatieteen päivät Jyväskylässä 12.- 13.3.2004

Jyväskylän yliopisto, Villa Rana -rakennus, käyntiosoite Seminaarinkatu 15

Perjantai 12.3. Villa Rana, Blomstedtin sali

- | | |
|----------|--|
| 13.00 | Seminaarin avaus. Ethnos ry:n puheenjohtaja <i>Pirjo Korkiakangas</i> |
| 13-14 | Professori <i>Agnes Heller</i> (New School University, New York):
Conceptualization of everyday life |
| 14-14.30 | Professori <i>Bo Lönnqvist</i> (JY): Vaatetettu arki: kalsarikänni ja opiskelijahaalari |
| 14.30 | Siirtyminen Jyväskylän kaupungintalolle |
| 15-16 | Jyväskylän kaupungin vastaanotto, isäntänä kaupunginjohtaja <i>Pekka Kettunen</i> |
| | Kahvi |
| 16-18 | Museokäynnit, vapaavalintaiset
Suomen käsityön museo (opastus)
Keski-Suomen museo
Alvar Aalto –museo
Jyväskylän yliopiston kulttuurihistoriallinen museo (opastus) |
| 19.00 | Ethnos ry:n vuosikokous ja vuoden 2003 pro gradu -palkinnon luovutus. Villa Rana, Paulaharjun sali |

20.00 Itatilaisuus. **Villa Rana, Blomstedtin sali**
Ruokailu, ohjelmaa

Lauantai 13.3. Villa Rana, Blomstedtin sali

- 10-10.30 FM *Maarit Knuuttila* (JY): Missä on etnologin arki?
10.30-11 FM *Kirsi Pönni* (HY): Arjen lomassa
11-11.30 FL (väit.) *Jari Eilola* (JY): Perheen arki ja historiallinen tutkimus
11.30-12 FM *Niklas Huldén* (ÅA): Arjen jäljet: perukirjojen kertomaa
12-13 Lounas, yliopiston ruokala Lozzi
13-13.30 Dosentti *Helena Ruotsala* (TY): Arki kentällä: tutkijan arki kentän juhlassa
13.30-14 FM *Suvi Hänninen* (JY): Pyhä arjessa
14-14.30 FM *Pirjo Rautiainen* (TaY): Kenttätöön arki
14.30-15 Kahvi
15-15.30 Museolehtori *Raija Manninen* (JY): Arkiset roskat – eletty vai kuviteltu arki
15.30-16 Dosentti *Pirjo Korhokangas* (JY): Arjen nostalgisoituminen
Loppusanat professori *Bo Lönnqvist*
Ennakkotiedustelut: amanuenssi *Elina Kiuru*, puh (014) 2601235; email: kielky@campus.jyu.fi

Aluekehitystyö ja kulttuurisesti kestävä kehitys

Viime syyskuussa järjestettäväksi suunniteltu Ethnos ry:n koulutuspäivä Aluekehitystyö ja kulttuurisesti kestävä kehitys on siirretty toukokuulle 2004. Tarkempaa tietoa koulutuspäivien ohjelmasta ja ajankohdasta kevään Ethnos-tiedotteissa.

Vielä ehtii maksaa kuluvan vuoden jäsenmaksun! Jäsenmaksu on 20 eur varsinaisilta jäseniltä ja 10 eur opiskelijoilta. Tuorein Ethnologia Fennica sisältyy hintaan. Maksun voi suorittaa Ethnoksen tilille SAMPO 800013-952844 viite-numerolla 17996. Jäsenmaksun maksamalla varmistat, että saat jatkossakin jäsenpostin kotiin kannettuna!

**Ethnos ry toivottaa rauhallista joulua
ja
onnellista uutta vuotta 2004**

Yliopistopaino
Pikapaino
2003